

UVMs Læseplan for faget Musik

Læseplanen er struktureret ud fra de tre centrale kundskabs- og færdighedsområder. Den indeholder en angivelse af undervisningens progression i den obligatoriske musikundervisnings tre forløb.

Musik er en del af vores kultur og indtager en betydelig plads i børns og unges hverdag. Det er derfor naturligt, at musikundervisningen beskæftiger sig med samtidens musik, men ældre musik skal også inddrages. Der arbejdes med musik i forskellige stilarter og med såvel traditionelle som mere eksperimenterende udtryksformer. Udgangspunktet for undervisningen er den vesterlandske musikkultur; men den stigende internationalisering og mødet med fremmede kulturer betyder, at også musik fra sådanne kulturer skal præsenteres i undervisningen.

De tre centrale kundskabs- og færdighedsområder indgår i undervisningen som en helhed; men på forskellige tidspunkter og i forskellige undervisningsforløb vil de optræde med forskellig vægt. Undervisningen skal så vidt muligt give eleverne den praktiske erfaring og teoretiske viden, som giver dem mulighed for at udtrykke sig i, om og til musik, og som er afgørende for oplevelsen af og glæden ved musik.

1. forløb – 1.-2. klassetrin

Undervisningen i dette forløb tager udgangspunkt i leg, eksperimenter, afprøvning, undersøgelse, forundring og oplevelse. Elevernes læringsprocesser – også de mere kundskabsmæssige – sker fortrinsvis gennem brug af krop og stemme. Det musikalske stof er generelt præget af enkelhed og overskuelighed.

Musikudøvelse

Undervisningen tager udgangspunkt i børns umiddelbare lyst til at bruge krop og stemme.

Lege og legelignende aktiviteter, der udvikler elevernes pulsforfølelse, opmærksomhed og samarbejde, indgår som et væsentligt element i undervisningen især i første del af forløbet. Elevernes pulsforfølelse opbygges ved instrumentledsagelse til de vokale aktiviteter samt gennem rytmelege, sanglege og danse. God pulsforfølelse er en forudsætning for et velfungerende musikalsk fællesskab.

Den enstemmige fællessang er helt central på disse klassetrin. Gennem fællessangen opbygges et varieret repertoire af sange, som dels knytter sig til børnenes hverdag og stimulerer deres forestillingsverden og fantasi, og dels repræsenterer den kulturelle sangtradition. Det drejer sig bl.a. om børnesange, årstids- og højtidsange samt salmer og bibelhistoriske sange. Desuden arbejdes der med rim og remser.

Med henblik på at styrke elevernes bevidsthed om egen stemme og sikkerhed i intonation foregår fællessangen fortrinsvis uakkompagneret eller med diskret akkompagnement. Sangene synges i et passende lyst stemmeleje afpasset efter deres karakter, og eleverne opfordres jævnligt til at synge små solistiske passager. Elevernes intonation styrkes gennem arbejde med vekselsang og ekkosang.

Det er vigtigt for elevernes stemmebevidsthed, at de udfolder sig kreativt, legende og eksperimenterende med stemmens mangfoldige udtryksmuligheder.

Til den instrumentale side af musikudøvelsen inddrages instrumenter som trommer, rytmeinstrumenter og stavspil, først og fremmest som enkel ledsagelse til sang, leg og bevægelse.

Der lægges i alle dele af musikudøvelsen vægt på, at eleverne lærer at deltage hensigtsmæssigt i et musikalsk fællesskab. Det sker gennem sang og spil, men også i arbejdet med et repertoire af nye og gamle sang- og bevægelseslege samt lette fællesdanske.

Eleverne skal arbejde med at

- øve en fælles grundpuls
- opbygge god fællessang
- synge små solistiske indslag, fx hvor det passer i det almindelige sangrepertoire
- udvikle bevidsthed om egen stemme, dens muligheder og klang både i sang og leg
- udvikle god intonation
- spille hensigtsmæssigt på udvalgte musikinstrumenter
- spille enkle rytmemotiver og toneforløb separat og i et vist omfang i sammenspil.

Musikalsk skaben

Undervisningen tager udgangspunkt i børns nysgerrighed og åbenhed over for lyd og lydforløb. Det er vigtigt, at det skabende arbejde foregår inden for tydelige rammer i forhold til fx rytmisk kompleksitet, toneomfang, dynamik og tempo. Eleverne eksperimenterer med forskellige klangkilder og deres lyd kvaliteter med hensyn til mangfoldighed og variationsmuligheder.

Senere i forløbet udvælger og sammensætter eleverne lyde og klange til lydillustrationer med udgangspunkt i en tekst, som fx rim, remser, egne fortællinger og korte eventyr. Lydillustrationen kan understrege eller udbygge teksten. Der arbejdes både med klangflader og pulsfaste lydforløb.

For at bevidstgøre eleverne om forskellige form-, klang- og udtryksmæssige kvaliteter vænnes de til at tale om resultaterne af de skabende processer.

Arbejdet med improvisation knyttes til sang og sammenspil.

Eleverne skal arbejde med at

- undersøge forskellige klangkilder
- skabe lydillustrationer
- improvisere inden for klart udstukne rammer med begrænsede valgmuligheder
- lave små melodier til rim og remser.

Musikforståelse

Undervisningen tager udgangspunkt i børns lyst til at handle aktivt i forhold til musik.

Eleverne præsenteres for musik i professionel udførelse – indspillet eller levende fremført. Musikstykkerne udvælges på en sådan måde, at de kan stimulere den musikalske forestillingsevne eller associere til fx stemninger, naturoplevelser, dyr og steder. Desuden skal de repræsentere mange genrer, fx klassisk, rock, opera, og jazz.

Når eleverne udtrykker musikoplevelse i andre udtryksformer, fx rytmik, dans, dramatisering, maleri og fortælling, vil de ofte være styret af deres associationer frem for opmærksomhed på musikkens strukturelle egenskaber. Der tales om sammenhængen mellem de forskellige tolkningsudtryk og forhold i musikken.

I samtale om den præsenterede musik drøftes også, hvor og hvordan musik bruges uden for skolen.

De grundlæggende musikalske elementer gøres konkrete for eleverne gennem lege og i forbindelse med musikudøvelse.

Gennem fri notation af forskellige lydforløb udvikler eleverne forståelse for, at musikalske forløb kan skrives ned på forskellig måde.

Eleverne skal arbejde med at

- omsætte musikstykker til andre udtryksformer og samtale om sammenhængen mellem musikken og den valgte udtryksform
- lege og eksperimentere med musikalske elementer
- lege og eksperimentere med fænomenerne lydstyrke, tonelængde, tonehøjde og melodibevegelse
- anvende musikalsk notation i fri form
- undersøge spilleteknik, lyddannelse og klang på en stor del af skolens musikinstrumentarium.

2. forløb – 3.-4. klassetrin

Undervisningen i dette forløb omfatter fortsat det eksperimenterende og undersøgende, men bærer også præg af elevernes stigende bevidsthed om egne evner og musikalsk formåen. Gennem samarbejde erfarer de fællesskabets muligheder og betydning for et musikalsk udtryk og opdager efterhånden deres eget potentiale. Stoffet er nu i højere grad musikalske helheder af sammensat karakter. Opbygningen er dog fortsat enkel og tydelig.

Musikudøvelse

Arbejdet med musikudøvelse skal ud over det teknisk-musikalske også skærpe elevernes bevidsthed om den enkeltes betydning for det musikalske fællesskab, herunder vigtigheden af at forskellige roller varetages på lige fod.

Den enstemmige fællessang er stadig på disse klassetrin et centralt element i undervisningen. Repertoiret udbygges med nyere og ældre sange, viser og salmer af forskellig karakter, hvad angår fx tempo, metrik og stemning.

Eleverne lærer, hvordan sangbøger er bygget op, og at de har forskellige principper for udvalget af sange.

Eleverne bevidstgøres efterhånden om, at sange alt efter deres karakter fordrer forskellig stemmekvalitet, udtryk og sangstil. Der arbejdes med at udvide stemmens ambitus (toneomfang) og at bruge kroppen hensigtsmæssigt til støtte for sangstemmen. De rytmisk prægede sange forstærkes i stigende omfang med mikrofon.

I flerstemmig sang arbejdes med enkle over- og understemmer samt kanonsang.

Eleverne spiller sammen i såvel større som mindre grupper, og de får erfaring med spil på forskellige instrumenter. Den enkelte skal dog også have lov til at blive mere fortrolig med et enkelt instrument, bl.a. i forhold til melodispil og brug af notation.

Der lægges vægt på et varieret sammenspilsrepertoire.

Som en væsentlig musikalsk samværsform arbejdes der med et udvalg af nye og gamle fællesdansen af dansk og udenlandsk oprindelse. Disse danse bidrager også med en kropslig erkendelse af elementære musikalske forhold som fx dynamik og musikalsk form.

Eleverne bevidstgøres om, at enhver opgave i et musikalsk fællesskab trods forskellighed har betydning for det samlede udtryk.

Eleverne skal arbejde med at

- vedligeholde og udbygge god fællessang
- øve solosang og mikrofonsang (solistisk og korisk), især i kombination med instrumenter
- opbygge færdigheder i vokal flerstemmig i såvel sang som talekor og rap
- opøve deres sangstemme med hensyn til intonation, musikalsk udtryk og tydelig tekstudtale
- spille på musikinstrumenter med forskellig klang, lyd dannelse og spilleteknik, især som sammenspil
- spille melodi og akkompagnement
- holde rytmemotiver og toneforløb i sammenspil.

Musikalsk skaben

Undervisningen tager fortsat udgangspunkt i elevernes eksperimenteren med stemme, krop og forskellige klangkilder, men instrumenter og computerens muligheder indgår i stigende omfang i det skabende musikalske arbejde.

Den skabende proces sker fortsat inden for tydelige rammer med hensyn til form, klang og udtryk, men efterhånden med færre bindinger og flere valgmuligheder. Disse rammer er eleverne i nogen udstrækning med til at fastlægge.

Arbejdet med at lave små melodier foregår enkeltvis eller i mindre grupper, for at hver enkelt kan præge arbejdet. Sangstemmen vil for mange elever være det sikreste redskab i dette arbejde. Rammen for arbejdet vil typisk være et lille digt.

Computerens muligheder som kompositionsværktøj inddrages efterhånden i arbejdet fx ved at opbygge et klang- og formforløb af allerede fastlagte motiver.

En del af det skabende musikalske arbejde knyttes til musikudøvelsen. Det gælder improvisation, som foregår i form af mellemspil eller improvisationsvers, foruden arrangement i form af afprøvning af forskellige forspil, instrumenteringer og formforløb.

Eleverne skal arbejde med at

- lave lydillustrationer til fortællinger og tekster af forskellig karakter og genre
- improvisere inden for tydelige rammer
- lave små melodier eller musikstykker
- arrangere musikalske forløb.

Musikforståelse

De musikeksempler, der præsenteres for eleverne på disse klassetrin, skal fortsat være forholdsvis korte med klare strukturelle særpræg. Præsentationen sker hovedsageligt gennem elektroniske medier, men indimellem også som levende musik.

Musikken bør i vid udstrækning indeholde tydelige karakteristika, fx i form af iørefaldende rytmiske eller melodiske motiver, den valgte instrumentation eller det musikalske formforløb. Disse musikstykker skal på varieret måde først og fremmest repræsentere den vesterlandske musikkultur.

Eleverne udtrykker fortsat deres musikoplevelse ud fra associationer, men opmærksomheden rettes i stigende omfang mod væsentlige strukturelle træk ved musikken, fx form, rytme, dynamik og instrumentation.

I forbindelse med musiklytning og gennem lærerens fortælling får eleverne et begyndende indblik i musikkens historie. Der arbejdes både med det specifikt musikalske og med personerne omkring musikken, fx komponist eller musiker.

Arbejdet med musiklære bør i høj grad knyttes til elevernes musikudøvelse. Almindelig musikalsk fagterminologi indføres og anvendes efterhånden i det konkrete arbejde med musikudøvelse og i forbindelse med musiklytning.

Eleverne benytter i stigende omfang musikalsk notation, således at de kan aflæse en melodibevægelses konturer og genkende rytmiske og melodiske motiver.

I forbindelse med musikudøvelse får eleverne kendskab til skolens musikinstrumentarium, mens kendskab til et bredere udvalg af instrumenter knyttes til musik, der præsenteres indspillet, ved gæstelærer eller ved skolekoncerter.

I forbindelse med den hørte musik – og evt. elevernes egen musikudøvelse – drøftes, hvilken rolle musik kan have i forskellige sammenhænge, fx ved fester, religiøse handlinger og koncerter, i stormagasiner og på restauranter, i radio, film og andre elektroniske medier.

Eleverne skal arbejde med at

- omsætte musikstykker til andre udtryksformer med stadig flere nuancer
- afdække grundlæggende strukturelle forhold i musikstykker og vurdere betydningen for musikstykkets forløb og karakter
- klarlægge sammenhæng mellem tekst og melodi i dele af undervisningens sangrepertoire
- anvende musikalsk notation
- opnå kendskab til forskellige instrumenters konstruktion, lyd dannelse, klang og spillemåde
- få indblik i dele af musikkens historie, herunder musikalske personligheder.

3. forløb – 5.-6. klassetrin

Undervisningen på disse klassetrin vægter analyse og refleksion i højere grad end tidligere, men fastholder også den umiddelbare musikoplevelse.

Eleverne er i stigende omfang med til at vælge en del af det musikalske stof. Arbejdet med det musikalske udtryk prioriteres højt, selv om den teknisk-musikalske side af musikudøvelsen stadig er et vigtigt element i undervisningen.

Musikudøvelse

Eleverne er på disse klassetrin i vid udstrækning med til at vælge repertoiret til sang, sammenspil og til dans og bevægelse. Det er også i stigende grad dem, der sammen finder frem til den fælles musikalske tolkning, fx karakterudtryk, klangbalance og eventuel instrumentation.

I sangrepertoiret medtages fortsat væsentlige sange fra den kulturelle tradition.

Enstemmig fællessang skal stadig vægtes, og repertoiret udbygges med sange på andre sprog, især norsk, svensk og engelsk.

I stigende grad afprøver eleverne de forskellige sang- og klangidealer, som er egnede til at fremme det musikalske udtryk. I det hele taget bør elevernes bevidsthed om kvaliteten i det musikalske udtryk prioriteres højt.

Eleverne spiller fortsat sammen i større og mindre grupper, hvor principielt alle instrumenter kan inddrages. Blandt andet opmuntres eleverne til indimellem at medbringe instrumenter, der dyrkes i fritiden. I forbindelse med sammenspil og vokal flerstemmighed opfordres eleverne til at påtage sig solistopgaver.

Det instrumentale repertoire sammensættes, så det repræsenterer en vis stilistisk bredde.

Det musikalske samvær i form af dans og bevægelse indgår stadig i undervisningen, og repertoire udbygges, fx med afrikansk dans, samba, hiphop og stomp.

Eleverne skal arbejde med at

- vedligeholde og udbygge god fællessang
- øve smidighed, tekstudtale og god klang i sang- og talestemme
- øve solosang og mikrofonsang med fokus på blandt andet personligt udtryk og brug af forskellige klangkvaliteter
- udbygge den vokale flerstemmighed – først og fremmest med hensyn til det musikalske udtryk
- spille på et bredt udvalg af musikinstrumenter, hvor opmærksomhed på det samlede klangbillede og den indbyrdes balance vægtes
- anvende notation som støtte for hukommelsen i forbindelse med det praktisk musikalske arbejde
- betjene musiklokalets tekniske udstyr.

Musikalsk skaben

I det eksperimenterende og skabende arbejde med musik skal eleverne stadig anvende stemme, krop, musikinstrumenter og andre klangkilder, men derforuden også have lejlighed til inddrage computerens særlige muligheder.

Elevernes lydformningsprægede arbejde med udgangspunkt i litterære eller andre forlæg får i stigende grad præg af selvstændige lydforløb.

De skabende aktiviteter med improvisation, komposition og arrangement skal fortsat være integreret i musikudøvelsen. Eleverne improviserer efterhånden over små fastlagte akkordforløb eller ud fra enkle improvisationsskalaer. I arbejdet med at lave melodier eller små musikstykker inddrages computeren med dens særlige muligheder for at fastholde og redigere et musikalsk forløb.

Eleverne laver arrangementer af musikforløb ud fra eksperimenter og drøftelser. De kvalificerer løbende det musikalsk skabende arbejde gennem diskussioner, kommentarer og forslag.

Eleverne skal arbejde med at

- lave lydillustrationer og selvstændige lydforløb med udgangspunkt i fortællinger og tekster
- udbygge deres færdigheder i improvisation
- skabe musik, hvor de blandt andet benytter computerens muligheder
- arrangere musikforløb og derigennem tilstræbe det bedste musikalske udtryk.

Musikforståelse

Eleverne forholder sig til musikeksempler ud fra både umiddelbare oplevelser og mere analytiske tilgange. Eksemplerne skal omfatte forskellige genrer og stilarter, og de præsenteres dels i indspillet form, dels ved koncerter. Eleverne gøres fortrolige med tilhørerens rolle i forskellige koncertsituationer.

Arbejdet med musiklytning er i nogle sammenhænge af analytisk karakter, mens det andre gange kan foregå som tolkning i andre udtryksformer. De valgte udtryksformer begrundes og evalueres.

Ud over vesterlandsk musik skal undervisningen rumme eksempler fra andre musikkulturer.

Undervisning i elementær musiklære er fortsat tæt knyttet til musikudøvelse. Musikalsk notation inddrages i stigende omfang, og eleverne skal have indsigt i de mest elementære akkordsammenhænge.

Der anvendes almindelig musikalsk terminologi i alle aspekter af musikundervisningen.

Eleverne øger deres instrumentkendskab i forbindelse med musikudøvelse og i nogen grad musiklytning. På disse klassetrin lægges der især vægt på, hvordan de forskellige instrumenter bidrager til den musikalske helhed.

Arbejdet med musikkens historie kan foregå i projektlignende undervisningsforløb, der sætter fokus på udvalgte musikhistoriske perioder, så eleverne får kendskab til periodens karakteristiske stiltræk og centrale personer. Sådanne forløb kan med fordel gøres tværfaglige.

Musikkens funktion, brug og virkning i samfundet og i forhold til den enkelte diskuteres. Opmærksomheden henledes på spændingsfeltet mellem musik som kunstnerisk udtryk og som handelsvare.

Eleverne skal arbejde med at

- vælge relevante udtryksformer til tolkning af et givet musikstykke
- analysere nogle af de musikstykker, de lytter til eller selv spiller
- få indsigt i elementære harmoniske forhold
- anvende musikalsk notation, så de kan følge et musikstykkets forløb
- undersøge forskellige instrumenters musikalske anvendelsesmuligheder
- få kendskab til udvalgte perioder i den vesterlandske musikkultur.

1. forløb – 1.-2. klassetrin

Undervisningen i dette forløb tager udgangspunkt i leg, eksperimenter, afprøvning, undersøgelse, forundring og oplevelse. Elevernes læringsprocesser – også de mere kundskabsmæssige – sker fortrinsvis gennem brug af krop og stemme. Det musikalske stof er generelt præget af enkelhed og overskuelighed.

Musikudøvelse

Undervisningen tager udgangspunkt i børns umiddelbare lyst til at bruge krop og stemme.

Lege og legelignende aktiviteter, der udvikler elevernes pulsforfølelse, opmærksomhed og samarbejde, indgår som et væsentligt element i undervisningen især i første del af forløbet. Elevernes pulsforfølelse opbygges ved instrumentledsagelse til de vokale aktiviteter samt gennem rytmelege, sanglege og danse. God pulsforfølelse er en forudsætning for et velfungerende musikalsk fællesskab.

Den enstemmige fællessang er helt central på disse klassetrin. Gennem fællessangen opbygges et varieret repertoire af sange, som dels knytter sig til børnenes hverdag og stimulerer deres forestillingsverden og fantasi, og dels repræsenterer den kulturelle sangtradition. Det drejer sig bl.a. om børnesange, årstids- og højtidsange samt salmer og bibelhistoriske sange. Desuden arbejdes der med rim og remser.

Med henblik på at styrke elevernes bevidsthed om egen stemme og sikkerhed i intonation foregår fællessangen fortrinsvis uakkompagneret eller med diskret akkompagnement. Sangene synges i et passende lyst stemmeleje afpasset efter deres karakter, og eleverne opfordres jævnligt til at synge små solistiske passager. Elevernes intonation styrkes gennem arbejde med vekselsang og ekkosang.

Det er vigtigt for elevernes stemmebevidsthed, at de udfolder sig kreativt, legende og eksperimenterende med stemmens mangfoldige udtryksmuligheder.

Til den instrumentale side af musikudøvelsen inddrages instrumenter som trommer, rytmeinstrumenter og stavspil, først og fremmest som enkel ledsagelse til sang, leg og bevægelse.

Der lægges i alle dele af musikudøvelsen vægt på, at eleverne lærer at deltage hensigtsmæssigt i et musikalsk fællesskab. Det sker gennem sang og spil, men også i arbejdet med et repertoire af nye og gamle sang- og bevægelseslege samt lette fællesdansen.

Eleverne skal arbejde med at

- øve en fælles grundpuls
- opbygge god fællessang
- synge små solistiske indslag, fx hvor det passer i det almindelige sangrepertoire
- udvikle bevidsthed om egen stemme, dens muligheder og klang både i sang og leg
- udvikle god intonation
- spille hensigtsmæssigt på udvalgte musikinstrumenter
- spille enkle rytmemotiver og toneforløb separat og i et vist omfang i sammenspil.

Musikalsk skaben

Undervisningen tager udgangspunkt i børns nysgerrighed og åbenhed over for lyd og lydforløb. Det er vigtigt, at det skabende arbejde foregår inden for tydelige rammer i forhold til fx rytmisk kompleksitet, toneomfang, dynamik og tempo. Eleverne eksperimenterer med forskellige klangkilder og deres lyd kvaliteter med hensyn til mangfoldighed og variationsmuligheder.

Senere i forløbet udvælger og sammensætter eleverne lyde og klange til lydillustrationer med udgangspunkt i en tekst, som fx rim, remser, egne fortællinger og korte eventyr. Lydillustrationen kan understrege eller udbygge teksten. Der arbejdes både med klangflader og pulsfaste lydforløb.

For at bevidstgøre eleverne om forskellige form-, klang- og udtryksmæssige kvaliteter vænnes de til at tale om resultaterne af de skabende processer.

Arbejdet med improvisation knyttes til sang og sammenspil.

Eleverne skal arbejde med at

- undersøge forskellige klangkilder
- skabe lydillustrationer
- improvisere inden for klart udstukne rammer med begrænsede valgmuligheder
- lave små melodier til rim og remser.

Musikforståelse

Undervisningen tager udgangspunkt i børns lyst til at handle aktivt i forhold til musik.

Eleverne præsenteres for musik i professionel udførelse – indspillet eller levende fremført. Musikstykkerne udvælges på en sådan måde, at de kan stimulere den musikalske forestillingsevne eller associere til fx stemninger, naturoplevelser, dyr og steder. Desuden skal de repræsentere mange genrer, fx klassisk, rock, opera, og jazz.

Når eleverne udtrykker musikoplevelse i andre udtryksformer, fx rytmik, dans, dramatisering, maleri og fortælling, vil de ofte være styret af deres associationer frem for opmærksomhed på musikkens strukturelle egenskaber. Der tales om sammenhængen mellem de forskellige tolkningsudtryk og forhold i musikken.

I samtale om den præsenterede musik drøftes også, hvor og hvordan musik bruges uden for skolen.

De grundlæggende musikalske elementer gøres konkrete for eleverne gennem lege og i forbindelse med musikudøvelse.

Gennem fri notation af forskellige lydforløb udvikler eleverne forståelse for, at musikalske forløb kan skrives ned på forskellig måde.

Eleverne skal arbejde med at

- omsætte musikstykker til andre udtryksformer og samtale om sammenhængen mellem musikken og den valgte udtryksform
- lege og eksperimentere med musikalske elementer
- lege og eksperimentere med fænomenerne lydstyrke, tonelængde, tonehøjde og melodibevægelse
- anvende musikalsk notation i fri form
- undersøge spilleteknik, lyddannelse og klang på en stor del af skolens musikinstrumentarium.

2. forløb – 3.-4. klasses trin

Undervisningen i dette forløb omfatter fortsat det eksperimenterende og undersøgende, men bærer også præg af elevernes stigende bevidsthed om egne evner og musikalsk formåen. Gennem samarbejde erfarer de fællesskabets muligheder og betydning for et musikalsk udtryk og opdager efterhånden deres eget potentiale. Stoffet er nu i højere grad musikalske helheder af sammensat karakter. Opbygningen er dog fortsat enkel og tydelig.

Musikudøvelse

Arbejdet med musikudøvelse skal ud over det teknisk-musikalske også skærpe elevernes bevidsthed om den enkeltes betydning for det musikalske fællesskab, herunder vigtigheden af at forskellige roller varetages på lige fod.

Den enstemmige fællessang er stadig på disse klasses trin et centralt element i undervisningen. Repertoiret udbygges med nyere og ældre sange, viser og salmer af forskellig karakter, hvad angår fx tempo, metrik og stemning.

Eleverne lærer, hvordan sangbøger er bygget op, og at de har forskellige principper for udvalget af sange.

Eleverne bevidstgøres efterhånden om, at sange alt efter deres karakter fordrer forskellig stemmekvalitet, udtryk og sangstil. Der arbejdes med at udvide stemmens ambitus (toneomfang) og at bruge kroppen hensigtsmæssigt til støtte for sangstemmen. De rytmisk prægede sange forstærkes i stigende omfang med mikrofon.

I flerstemmig sang arbejdes med enkle over- og understemmer samt kanonsang.

Eleverne spiller sammen i såvel større som mindre grupper, og de får erfaring med spil på forskellige instrumenter. Den enkelte skal dog også have lov til at blive mere fortrolig med et enkelt instrument, bl.a. i forhold til melodispil og brug af notation.

Der lægges vægt på et varieret sammenspilsrepertoire.

Som en væsentlig musikalsk samværsform arbejdes der med et udvalg af nye og gamle fællesdansen af dansk og udenlandsk oprindelse. Disse danse bidrager også med en kropslig erkendelse af elementære musikalske forhold som fx dynamik og musikalsk form.

Eleverne bevidstgøres om, at enhver opgave i et musikalsk fællesskab trods forskellighed har betydning for det samlede udtryk.

Eleverne skal arbejde med at

- vedligeholde og udbygge god fællessang
- øve solosang og mikrofonsang (solistisk og korisk), især i kombination med instrumenter
- opbygge færdigheder i vokal flerstemmig i såvel sang som talekor og rap
- opøve deres sangstemme med hensyn til intonation, musikalsk udtryk og tydelig tekstudtale
- spille på musikinstrumenter med forskellig klang, lyd dannelse og spilleteknik, især som sammenspil
- spille melodi og akkompagnement
- holde rytmemotiver og toneforløb i sammenspil.

Musikalsk skaben

Undervisningen tager fortsat udgangspunkt i elevernes eksperimenteren med stemme, krop og forskellige klangkilder, men instrumenter og computerens muligheder indgår i stigende omfang i det skabende musikalske arbejde.

Den skabende proces sker fortsat inden for tydelige rammer med hensyn til form, klang og udtryk, men efterhånden med færre bindinger og flere valgmuligheder. Disse rammer er eleverne i nogen udstrækning med til at fastlægge.

Arbejdet med at lave små melodier foregår enkeltvis eller i mindre grupper, for at hver enkelt kan præge arbejdet. Sangstemmen vil for mange elever være det sikreste redskab i dette arbejde. Rammen for arbejdet vil typisk være et lille digt.

Computerens muligheder som kompositionsværktøj inddrages efterhånden i arbejdet fx ved at opbygge et klang- og formforløb af allerede fastlagte motiver.

En del af det skabende musikalske arbejde knyttes til musikudøvelsen. Det gælder improvisation, som foregår i form af mellemstil eller improvisationsvers, foruden arrangement i form af afprøvning af forskellige forspil, instrumenteringer og formforløb.

Eleverne skal arbejde med at

- lave lydillustrationer til fortællinger og tekster af forskellig karakter og genre
- improvisere inden for tydelige rammer
- lave små melodier eller musikstykker
- arrangere musikalske forløb.

Musikforståelse

De musikeksempler, der præsenteres for eleverne på disse klassetrin, skal fortsat være forholdsvis korte med klare strukturelle særpræg. Præsentationen sker hovedsageligt gennem elektroniske medier, men indimellem også som levende musik.

Musikken bør i vid udstrækning indeholde tydelige karakteristika, fx i form af iørefaldende rytmiske eller melodiske motiver, den valgte instrumentation eller det musikalske formforløb. Disse musikstykker skal på varieret måde først og fremmest repræsentere den vesterlandske musikkultur.

Eleverne udtrykker fortsat deres musikoplevelse ud fra associationer, men opmærksomheden rettes i stigende omfang mod væsentlige strukturelle træk ved musikken, fx form, rytme, dynamik og instrumentation.

I forbindelse med musiklytning og gennem lærerens fortælling får eleverne et begyndende indblik i musikkens historie. Der arbejdes både med det specifikt musikalske og med personerne omkring musikken, fx komponist eller musiker.

Arbejdet med musiklære bør i høj grad knyttes til elevernes musikudøvelse. Almindelig musikalsk fagterminologi indføres og anvendes efterhånden i det konkrete arbejde med musikudøvelse og i forbindelse med musiklytning.

Eleverne benytter i stigende omfang musikalsk notation, således at de kan aflæse en melodibevægelses konturer og genkende rytmiske og melodiske motiver.

I forbindelse med musikudøvelse får eleverne kendskab til skolens musikinstrumentarium, mens kendskab til et bredere udvalg af instrumenter knyttes til musik, der præsenteres indspillet, ved gæstelærer eller ved skolekoncerter.

I forbindelse med den hørte musik – og evt. elevernes egen musikudøvelse – drøftes, hvilken rolle musik kan have i forskellige sammenhænge, fx ved fester, religiøse handlinger og koncerter, i stormagasiner og på restauranter, i radio, film og andre elektroniske medier.

Eleverne skal arbejde med at

- omsætte musikstykker til andre udtryksformer med stadig flere nuancer
- afdække grundlæggende strukturelle forhold i musikstykker og vurdere betydningen for musikstykkets forløb og karakter
- klarlægge sammenhæng mellem tekst og melodi i dele af undervisningens sangrepertoire
- anvende musikalsk notation
- opnå kendskab til forskellige instrumenters konstruktion, lyd dannelse, klang og spillemåde
- få indblik i dele af musikkens historie, herunder musikalske personligheder.

3. forløb – 5.-6. klassetrin

Undervisningen på disse klassetrin vægter analyse og refleksion i højere grad end tidligere, men fastholder også den umiddelbare musikoplevelse. Eleverne er i stigende omfang med til at vælge en del af det musikalske stof. Arbejdet med det musikalske udtryk prioriteres højt, selv om den teknisk-musikalske side af musikudøvelsen stadig er et vigtigt element i undervisningen.

Musikudøvelse

Eleverne er på disse klassetrin i vid udstrækning med til at vælge repertoiret til sang, sammenspil og til dans og bevægelse. Det er også i stigende grad dem, der sammen finder frem til den fælles musikalske tolkning, fx karakterudtryk, klangbalance og eventuel instrumentation.

I sangrepertoiret medtages fortsat væsentlige sange fra den kulturelle tradition.

Enstemmig fællessang skal stadig vægtes, og repertoiret udbygges med sange på andre sprog, især norsk, svensk og engelsk.

I stigende grad afprøver eleverne de forskellige sang- og klangidealer, som er egnede til at fremme det musikalske udtryk. I det hele taget bør elevernes bevidsthed om kvaliteten i det musikalske udtryk prioriteres højt.

Eleverne spiller fortsat sammen i større og mindre grupper, hvor principielt alle instrumenter kan inddrages. Blandt andet opmuntres eleverne til indimellem at medbringe instrumenter, der dyrkes i fritiden. I forbindelse med sammenspil og vokal flerstemmighed opfordres eleverne til at påtage sig solistopgaver.

Det instrumentale repertoire sammensættes, så det repræsenterer en vis stilistisk bredde.

Det musikalske samvær i form af dans og bevægelse indgår stadig i undervisningen, og repertoiret udbygges, fx med afrikansk dans, samba, hiphop og stomp.

Eleverne skal arbejde med at

- vedligeholde og udbygge god fællessang
- øve smidighed, tekstudtale og god klang i sang- og talestemme
- øve solosang og mikrofonsang med fokus på blandt andet personligt udtryk og brug af forskellige klangkvaliteter
- udbygge den vokale flerstemmighed – først og fremmest med hensyn til det musikalske udtryk
- spille på et bredt udvalg af musikinstrumenter, hvor opmærksomhed på det samlede klangbillede og den indbyrdes balance vægtes
- anvende notation som støtte for hukommelsen i forbindelse med det praktiske musikalske arbejde
- betjene musiklokalets tekniske udstyr.

Musikalsk skaben

I det eksperimenterende og skabende arbejde med musik skal eleverne stadig anvende stemme, krop, musikinstrumenter og andre klangkilder, men derforuden også have lejlighed til inddrage computerens særlige muligheder.

Elevernes lydformningsprægede arbejde med udgangspunkt i litterære eller andre forlæg får i stigende grad præg af selvstændige lydforløb.

De skabende aktiviteter med improvisation, komposition og arrangement skal fortsat være integreret i musikudøvelsen. Eleverne improviserer efterhånden over små fastlagte akkordforløb eller ud fra enkle improvisationsskalaer. I arbejdet med at lave melodier eller små musikstykker inddrages computeren med dens særlige muligheder for at fastholde og redigere et musikalsk forløb.

Eleverne laver arrangementer af musikforløb ud fra eksperimenter og drøftelser. De kvalificerer løbende det musikalsk skabende arbejde gennem diskussioner, kommentarer og forslag.

Eleverne skal arbejde med at

- lave lydillustrationer og selvstændige lydforløb med udgangspunkt i fortællinger og tekster
- udbygge deres færdigheder i improvisation
- skabe musik, hvor de blandt andet benytter computerens muligheder
- arrangere musikforløb og derigennem tilstræbe det bedste musikalske udtryk.

Musikforståelse

Eleverne forholder sig til musikeksempler ud fra både umiddelbare oplevelser og mere analytiske tilgange. Eksemplerne skal omfatte forskellige genrer og stilarter, og de præsenteres dels i indspillet form, dels ved koncerter. Eleverne gøres fortrolige med tilhørerens rolle i forskellige koncertsituationer.

Arbejdet med musiklytning er i nogle sammenhænge af analytisk karakter, mens det andre gange kan foregå som tolkning i andre udtryksformer. De valgte udtryksformer begrundes og evalueres.

Ud over vesterlandsk musik skal undervisningen rumme eksempler fra andre musikkulturer.

Undervisning i elementær musiklære er fortsat tæt knyttet til musikudøvelse. Musikalsk notation inddrages i stigende omfang, og eleverne skal have indsigt i de mest elementære akkordsammenhænge.

Der anvendes almindelig musikalsk terminologi i alle aspekter af musikundervisningen.

Eleverne øger deres instrumentkendskab i forbindelse med musikudøvelse og i nogen grad musiklytning. På disse klassetrin lægges der især vægt på, hvordan de forskellige instrumenter bidrager til den musikalske helhed.

Arbejdet med musikkens historie kan foregå i projektlignende undervisningsforløb, der sætter fokus på udvalgte musikhistoriske perioder, så eleverne får kendskab til periodens karakteristiske stilræk og centrale personer. Sådanne forløb kan med fordel gøres tværfaglige.

Musikkens funktion, brug og virkning i samfundet og i forhold til den enkelte diskuteres. Opmærksomheden henledes på spændingsfeltet mellem musik som kunstnerisk udtryk og som handelsvare.

Eleverne skal arbejde med at

- vælge relevante udtryksformer til tolkning af et givet musikstykke
- analysere nogle af de musikstykker, de lytter til eller selv spiller
- få indsigt i elementære harmoniske forhold
- anvende musikalsk notation, så de kan følge et musikstykkets forløb
- undersøge forskellige instrumenters musikalske anvendelsesmuligheder
- få kendskab til udvalgte perioder i den vesterlandske musikkultur.